

Engin Erkiner: *Bir partinin ya da politik bir grubun politik mücadelede ön plana çıkması, ağır basması için çoğunluğu kazanmış olması gerekmez. Burada cevaplandırılması gereken önemli soru şudur:*

Kabaca iki türlü cevap verilebilir:

Çoğunluğu kazanmak ne demektir?

Birincisi, çoğunluğun başlıca görüşlerinizin tümüne katılmasıdır.

İkincisi: Çoğunluk sizden değildir, ama bir zamanlar karşı çıktığı başlıca görüşlerinizin en azından bir bölümünü içselleştirmiştir. Politik rakipleriniz sizin görüşlerinizi kendi dillerinden ifade ederler.

Eskiden bu görüşler üzerine yapılan tartışma bitmiştir ya da başka bir boyuta yükselmiştir.

Yeni boyut, değişimin nasıl kurumsallaşacağı ile ilgilidir.

Bazı kurumlar ortadan kalkacak, bazı yeni kurumlar kurulacaktır.

Değişim kültürel içerikten politik ve toplumsal yapılanmaya kayar.

Değişim hangi oranda ve nasıl olacaktır?

Değişimin gereğini herkes kabul etmektedir.

Tanım olarak değişim, eski konumdan uzaklaşmak demektir. İşlerin eskisi gibi yürümemesi demektir.

Eski konumdan hangi yönde ve oranda uzaklaşılacaktır?

Politik mücadele içinde cevabı belirlenecek yeni soru budur.

Somuta inerse...

Önceki yazıda Yeşiller'in son otuz yılda Almanya'da nasıl bir kültürel değişim sağladıklarını, başlangıçta kendilerine özgü olan ve tepkiyle karşılanan görüşlerinin nasıl genel kabul gördüğünü, kültürel alanda önemli bir hegemonya kurduklarını belirtmişim.

Büyük ve ekonomik olarak güçlü bir eyalet olan Baden Württemberg'de yeşiller en büyük parti durumuna gelerek Hıristiyan Demokratlar'ın 58 yıllık iktidarına son verdiler ve SPD ile kurulan eyalet koalisyon hükümetinin büyük ortağı oldular.

Büyük bir eyaletle sınırlı da olsa görüşlerinin kurumlaşmasına yönelmeleri gerekiyor. Çevrecilikle ilgili görüşlerinin önemli bölümü diğer partiler tarafından da –kendi ifade tarzları içinde- savunulduğuna göre, çevrecilik ve sürdürülebilir kalkınma konularındaki görüşlerini toplumsal yaşamın bütün alanlarına uygulayabilmeleri gerekiyor.

Bizdeki durum Almanya'dakinden oldukça farklı olmakla birlikte, önemli bir ortak nokta bulunuyor: Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da son yirmi yılda sadece Kürt halkında değil, boyutları farklı olmakla birlikte Türk halkında da önemli bir kültürel değişim yaşandı.

Kültürel değişimin ana noktasını, herkesin kendi kimliğini açıkça ifade edebilmesi oluşturdu. Bugün normal gibi görünen, önümüzdeki yıllarda ise iyice normalleşecek olan bu özellik, yirmi yıl önce hiç de normal değildi.

Kürt halkının varlığı ve bunun sonucu olarak da dili kabul edilmiyordu.

Yirmi yılda değişik kavgalar ve itirazlar arasından geçen kimlik talebi kendi yolunu açtı.

Herkes kendi kimliğini açıkça ortaya koymak, kimliğine sahip çıkmak hakkına sahiptir görüşü, tümüyle egemen olmasa bile, önemli oranda ağırlık kazandı.

Konu Kürtlerle sınırlı kalmadı, kalamazdı da...

Araplar, Çerkesler, Lazlar, Süryaniler ve bu topraklarda şu veya bu oranda var olan bütün halklar kimliklerini açıkça sahiplenmeye başladılar.

Konu halklarla sınırlı kalmadı. Farklı dinsel ve mezhepsel kimlikler, inançlar; farklı cinsel kimlikler de kendi özelliklerine sahip çıkmaya başladılar.

Farklı kimliklerin serpilmesine –istemedenden de olsa- AKP de katkı yaptı. Yıllardan beri İslami kimliği farklı bir kimlik olarak savunanlar, başka kimliklerin de kendini göstermesini engelleyemezdi.

Engellemek için ellerinden geleni yaptılar, başarılı olmadılar.

Bu konuda AKP yetkililerinin Aleviler için yaptıkları çeşitli “saptamaları” hatırlamak

yeterlidir.

Yirmi yıldır yaşanan kültürel değişimin oturduğu söylenemez, ama geri dönülemeyecek kadar ileri gidilmiştir. AKP, seçimden sonra, TBMM’de istediği büyük çoğunluğu elde edebilse bile, filmin geriye sarması mümkün değildir.

Mücadele artık yasaların ve kurumların kültürel değişime göre nasıl şekilleneceği konusundadır.

Farklı kimliklerin varlığının ve birlikteliğinin yasal güvencesi nasıl sağlanacak, hangi kurumlar ortadan kalkacak ve yerlerine hangileri kurulacak?

Örneğin devletin değişik din ve mezheplere karşı eşit uzaklıkta durması söz konusuysa, bir Sünni kurumu olan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın feshedilmesi gereklidir.

Bu, yasa çıkarılarak yapılabilecek iş değildir; zira bu kurumda on binlerce kişi çalıştığı gibi, kurum toplumun birçok alanına da nüfuz etmiştir.

Bu tür kurumlar yasayla feshedilseler bile, başka şekillerde varlıklarını sürdürebilirler.

Bir çözüm, alternatif kurumların ortaya çıkması olabilir. Aleviler Cem evleriyle bunu belirli oranda yaptılar. Bir başka önemli adım, “sivil cuma namazları”dır.

Bu tür seçeneklerin çoğalmasa Diyanet’i zayıflatır ve kendi yapısında reform yapmaya zorlar; ama nasıl?

Reform yapmamak için sonuna kadar direneceklerdir; zira reform yapmazlarsa etkinlikleri giderek azalacak, ama yaparlarsa da gelişmeleri kontrol edemeyeceklerdir.

Reform onların sınırlarının çok ilerisine gidecektir.

Farklı kimliklerin bir arada yaşaması için gerekli yasalar ve kurulması gerekli yeni kurumlar üzerinde daha somut düşünmek ve daha da önemlisi düşünüleni uygulamak gerekiyor.

Unutulmaması gerekir: teorinin kendi pratiği vardır. Her teori uygulandıkça belirli bir değişime uğrar. Pratik, kendi teorisini yeniden şekillendirir.

Demokratik özerklik ile ilgili olarak da benzeri bir gelişme olacaktır. Teorik olarak nelerin eksik kaldığını pratik gösterecektir.

Unutulmaması gereken nokta şudur: Yirmi yıl önce zor hayal edilecek bir aşamaya gelindi. Teklik konusundaki kültürel hegemonya yıkıldı, yerini çeşitlilik aldı.

Bu aşamadan geriye dönülmesi mümkün değildir.

Mücadelenin yeni bir aşaması gündemdedir: bu çeşitliliğin yasaları ve kurumları nasıl olacaktır?

Bu aşamanın da zor olmakla birlikte önceki kadar çetin olacağını sanmıyorum.

Cumhuriyet'in teklik konusundaki hegemonyası yıkılmıştır ve farklı bir söylemle kendini yeniden üretmeye çalışmaktadır.

Bunu başarabilmek için de yirmi yıl önce kesinlikle reddettiklerini kabul etmek zorunda kalmaktadır.

Gelecek yine zor, ama eskisi kadar zor olmayacak gibi görünüyor...